

Egbert van der Zee

Op mooie zomerdagen staan er files in Nederland en Vlaanderen en zijn in de trein de zitplaatsen schaars. Het zijn deze dagen waarop mensen massaal naar de kust trekken: Toerisme in de meest stereotype vorm. Al 150 jaar is de kust één van de belangrijkste toeristische bestemmingen in Nederland en Vlaanderen. Als met het ritme van de zee kwamen en gingen generaties bezoekers en vormden ze het kustlandschap. Na jaren van stormachtige ontwikkelingen zijn de badplaatsen nu volwassen en, soms zelfs bejaarde bestemmingen geworden. De gloriédagen en stralende jeugd van de Nederlandse en Vlaamse kust liggen voorgoed achter ons, zo stelde ook Ben de Pater (AGORA 2015-2) reeds vast. Wat kunnen de toeristische bestemmingen langs de kust doen om zichzelf te vernieuwen en opnieuw aantrekkelijk te worden voor toeristen?

Wesley Gruijthuijsen verdiepte zich voor zijn masterproef Toerisme (KU Leuven) in deze vraag. De auteur onderzocht voor verschillende Nederlandse en Vlaamse badplaatsen – maar met de nadruk op Oostende en Scheveningen - welke plaats verjonging en vernieuwing hebben in het ruimtelijk en toeristisch beleid. Doordat in dit onderzoek ook de perceptie op de ontwikkeling van de badplaatsen vanuit zowel vraag- als aanbodzijde worden meegenomen, ontstaat er een compleet beeld van de problematiek en mogelijke oplossingen. Zo blijken beleidsmakers en de aanbodzijde van het toerisme vooral meer toeristen te willen aantrekken, bijvoorbeeld door te investeren in nieuwe attracties die de bestemmingen moeten onderscheiden van de concurrentie. Over de draagkracht van de badplaatsen wordt nauwelijks nagedacht; 'meer' is en blijft beter voor de beleidsmaker. De huidige bezoekers vinden een schoon strand en gezellige omliggende openbare ruimte echter belangrijker voor hun strandvakantie. Beleidsmakers en de beoogde eindgebruiker lijken dus niet altijd op dezelfde lijn te zitten.

Naast het bestuderen van badplaatsen vanuit het perspectief van de verschillende betrokken partijen, vergelijkt de auteur ook kustbestemmingen in Vlaanderen en Nederland. Hierdoor komen enkele opvallende verschillen aan het licht. Zo hebben de Nederlandse bestemmingen een breed scala aan planning- en beleidsdocumenten gericht op toerisme, die in Vlaanderen vaak afwezig of niet beschikbaar zijn. Veel van de Nederlandse plannen worden echter nooit geïmplementeerd, waar in de Vlaamse bestemmingen het toerisme zich meer volgens een gemeenschappelijke en gecoördineerde visie lijkt te ontwikkelen. De Vlaamse kust wordt bijvoorbeeld als een geïntegreerde bestemming gepromoot waar de Nederlandse badplaatsen vooral met elkaar concurreren. Ook onderling verschillen de onderzochte badplaatsen. Zandvoort is volgens toeristen verloederd en verouderd waar Scheveningen juist aan het verbeteren is. Oostende blijkt naast strandactiviteiten populair voor gastronomisch

toerisme en voor zomerevenementen.

Het onderzoek laat duidelijk zien dat de kustbestemmingen in Nederland en Vlaanderen aan vernieuwing toe zijn. De gekozen strategie van kort termijn investeringen, zoals het investeren in een 'sea life center' of museum, geven misschien een korte impuls, maar zullen de bestemming niet blijvend verjongen of veranderen. De lange ontwikkelingsgeschiedenis en de gouden jaren hebben de kustbestemmingen log en statisch gemaakt. Samenwerking, zowel binnen bestemmingen als tussen bestemmingen lijkt maar met mondjesmaat voor te komen, hoewel betrokkenen veel van elkaar kunnen leren. Dat blijkt ook uit dit onderzoek: Scheveningen en Oostende beginnen de relatie tussen strand en stad te willen versterken. Waar stad en strand lang met de ruggen naar elkaar toe stonden, lijken ze elkaar nu meer te omarmen. Kan de verjongende stad de verouderde kustbestemming een nieuwe impuls geven?

En wat kunnen andere badplaatsen hiervan leren? Het vergelijken van de kustbestemmingen geeft nuttige input voor beleidsmakers en academici.

De kruisbestuiving tussen het 'praktische' toerisme en de soms meer 'academische' ruimtelijke wetenschappen komt mooi naar voren in dit afstudeerwerk. De verschillen in de ontwikkeling tussen de badplaatsen en het belang van samenwerking tussen en binnen de badplaatsen laten echter zien dat nieuwe theoretische benaderingen

nodig zijn om de complexiteit van het toerisme te begrijpen. De in deze masterproef gebruikte klassieke theorieën schieten hiervoor tekort. Relationele en evolutionaire benaderingen, zoals reeds toegepast in de planologie en economische geografie, zouden bijvoorbeeld waardevolle inzichten kunnen bieden om de ontwikkeling van kustbestemmingen en toerisme beter te begrijpen.

Literatuurselectie

- de Pater, B. (2015). Koninginnen van de Noordzee. AGORA 31, nr. 2, pp. 25 – 27
- Gruijthuijsen, W. (2015). 'Seascapes' voor hedendaagse bezoekers of toeristen: een uitdaging? Cases: Nederlandse en Belgische badplaatsen. Masterproef Toerisme, Universiteit van Leuven.

Het onderzoek laat zien dat de kustbestemmingen in Nederland en Vlaanderen aan vernieuwing toe zijn

Egbert van der Zee (egbert.vanderzee@ees.kuleuven.be) is als doctoraatsstudent verbonden aan de Universiteit van Leuven en Het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT).